

LA FEMOSA

NOVEMBRE

ARTESA DE LLEIDA

1962

EL CARRER DEL CASTELL ALS ANYS 30

PÒRTIC

Després d'assabentar-nos dels resultats de les eleccions generals de l'Estat i, per tant del gran triomf dels socialistes del PSOE, hem madurat la idea de tenir al Govern de Madrid uns dirigents més esquerrans. Ara, feta aquesta maduració ja torna a ésser, aparenment, normal i si més no, hi ha una tranquil·litat palpable esperant com serà aquest canvi tan majoritariament votat.

Els comentaris del triomf socialista s'han vist amortuïts en bona part pels comentaris que ha suscitat en molts sectors la visita del Papa, ràdio, premsa i sobretot la TVE han tingut cura, en tot moment, d'informar-nos de cada passa, de cada paraula i àdhuc de cada gest que ha donat ha dit o ha fet, el més gran representant de l'Església Catòlica, Apostòlica i Romana.

També, però, els comentaris de la visita del Papa s'han vist acabats de sobte per a deixar pas a comentaris que ens afecten de més a prop i amb una magnitud mai no sospitada. Sí, últimament, no es parla de política ni del Papa sinó de l'espectacular desbordament dels rius de les terres de po

de Ponent (que són les que ens toquen de prop) que han afectat a tantes famílies i pobles que ens són entranyables.

Sense ni gairebé ploure a la nostra comarca, se'ns feia difícil de creure la notícia que ens despertà al matí del passat dilluns dia 8. Feia un sol esplèndid i no obstant les emissores de Lleida ens assabentaven del violent aiguat que amenaçava els pobles de la vora del riu. Encara que el nostre terme és lluny del jaç del Segre, molts artesencs que treballen, estudien o senzillament van a Lleida cada dia per molts i diferents motius, es van veure aquell dia afectats pel gran trastorn que s'esdevenia.

L'aigua ha tornat al seu llit i poc a poc, a Lleida i als pobles afectats, la normalitat ha tornat a ésser mestressa absoluta de l'ambient general. Res no para i tot continua amb el ritme la rutina o el menfotisme d'abans. El triomf socialista ha estat abassegador, el viatge del Papa molt manipulat, la rubinada esgarrifosa. De tot, però, se'n pot treure lliçons ....

LA FEMOSA

* * REVISTA DE INFORMACIÓ LOCAL * *
EDITA AGRUPACIÓ CULTURAL "LA FEMOSA"
C. DEL CASTELL N. 23 ARTESA LLEIDA
DIPOSIT LEGAL N. L-264-1981
SEGONA EPOCA N. 38 NOVENBRE 1982

INDEX

Pòrtic	1
Un Canvi és per a canviar	4
Barbarismes	8
La Història de la Trona	9
Insensibilitat	13
Fulls d'Història	15
La Trona, l'última paraula	20
Al·legat per una mare infanticida	22
Eleccions Generals	26
La por al canvi	28
Entreteniments	30
Humor	32

Els articles i opinions que apareixen a les pàgines de LA FEMOSA, reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

UN CANVI ES

PER A

CANVIAR

S'han acabat les eleccions, els mitings, les buscades paraules grandiloquents, els distints programes. El poble ha parlat i ha guanyat el canvi. Es doncs, hora de reflexió pels que han sortit derrotats de la contessa electoral i és també hora de responsabilitats pels qui han guanyat, de fer possible l'esperança depositada en milions de papernetes amb el puny i la rosa.

I, a poc a poc, tímidament, es pot veure com els líders baixen de les parets on estaven enganxats per a ocupar el seu escó i donar vida de nou al hemicicle parlamentari.

I per als que ens agrada embrutar de tinta els papers, arriba el moment d'escriure algunes lliçons, que ens han quedat profundament marcades en aquestes eleccions, i ho voldria fer d'una manera inconexa, perquè cadascú pugui ficar cullerada.

a) Poc abans de les eleccions es va aprobar la LOHAPA, signada per dos partits, UCD i PSOE, a questa llei pot minimitzar les autonomies i els estatuts que les fan possibles, gairebé tots els par

partits de casa nostra la criticaven aferrissadament des de Convergència al PSUC, i els catalans per una abassegadora i aplastant majoria, voten al partit que l'ha fet possible. La resposta per a mi encara l'estic buscant, però donat que el poble no s'equivoca mai, s'ha d'admetre que els que criticàvem aquesta llei estàvem equivocats.

b) La dreta mesetària i para-reaccionària, no tenia representació ni en el nostre parlament i aquesta vegada ha aconseguit diputats en totes les circumscripcions i abastament, tant és així, que avui és la tercera força de Catalunya.

c) Convergència, partit majoritari a les eleccions al Parlament s'ha vist doblada pels socialistes.

d) L'Esquerra Republicana, que va pujar espectacularment a les eleccions al Parlament i que formava amb Convergència i UCD el rodet conservador que donava suport parlamentari al govern de la Generalitat s'ha vist reduïda a la mínima expressió.

e) CC-UCD, de tenir 11 diputats a Catalunya i ésser majoritària a Lleida, ha desaparegut sense deixar rastre.

f) El CDS del duc Suarez, que presentava com a capdevanter a casa nostra un antifranquista, culte i liberal per excel·lència com es l'Antoni de Senillosa, i amb vuit diputats al Parla-

Parlament, ha merescut l'oblit dels votants.

g) I el PSUC, el segon partit Comunista d'Europa amb un % de vots darrera del PC Italià, amb 23 diputats al Parlament i 8 a Madrid, amb una història clarament nacionalista i de classe, el partit que ha sabut comprendre i integrar molts inigrants a casa nostra, capdavanter a la lluita anti franquista, afectat ultimament per lluites internes i escissions, s'ha vist reduït a la testimonialitat d'un escó i passar d'un 20% de vots, a un 4'8 %.

Explicació a tots aquests cataclismes, no l'he trobat, però podríem buscar-lo en la irremediable necessitat d'un canvi, subjacent a la nostra societat i en la facècia del vot útil que ha desembocat en el bipartidisme, per a mi perillós i amenaçant al Parlament espanyol. Perillós perquè, si els socialistes no transformen l'esperança de canvi en un canvi esperançador, la tendència del vot útil, portarà irremediablement al Sr. Fraga a la Moncloa. L'amenaça d'un Fraga al poder és imprevisible, però sospitosa, perquè ha titllat d'alta traïció el consens que va fer possible la Constitució, perquè vol modificar-la, perquè vol transformar la nació en Regió, la senyera en drap i l'Estatut en un paper.

Es per aquesta amenaça, que tots els demòcrates, hem d'ajudar, si els socialistes paeixen

humilment aquesta graniosa victòria, les altres assumeixen responsablement la seva herència i es laborar, per com diria el poeta: tirar endavant d'una punyetera vegada, aquesta nostra, pobra, bruta, trista i dissortada Pàtria, perquè un dia no tinguem que allunyar-nos-en Nord enllà.

Molta gent d'esquerra sabem, quant tímid és el programa socialista, sabem que el PSOE, no es planteja canviar el model de societat, però també sabem com resulta de frustrant esperar que s'equivoquin, per a tenir l'oportunitat que s'afermin les nostres conviccions i tampoc no és ètic i si d'una pobresa ideològica brutal i fora de tota lògica. Hem de defensar doncs la materialització de canvi, perquè probablement, no tindrem una altra oportunitat com aquesta en molts anys.

Però tot això, depèn del mateix PSOE que no vulgui despreciar les altres forces de progrés, malgrat la seva minsa minoria. Totes les iniciatives han de sortir del líder, de l'home que en un lloc de la seva reflexió sap que està condemnat i irremediablement a manar i irreversiblement a fer el canvi. En darrera han de quedar les esperances frustrades d'alguna gent que creiem en altres opcions. Frustracions adhuc massa doloroses i inme-

Acaba a la pàgina nº 14

BARBARISMES

ES DIU

Después t'ho diré
Ni molt menys
Es una bona costum
De repent va ploure
El gust de cada qual
Un cucharon de sopa
Les tres menys quart
Les tres i mitja
S'acaba el plaço
El caudal del riu
El cauce del riu
He perdut el monedero
Ha hagut un despreniment
Ho dic en sèrio
Des de luego
Es trobava desprovist
No ens estorba ningú
Taques de grasa
M'ha costat mil pessetes
i pico

S'HA DE DIR

Després t'ho diré
Ni de bon tros
Es un bon costum
De sobte va ploure
El gust de cadascú
Un culler de sopa
Tres quarts de tres
Dos quarts de quatre
S'acaba el termini
El cabal del riu
El llit del riu
He perdut el portamonedes
Ha hagut una esllavissada
Ho dic de debò
Es clar! Naturalment!
Es trobava desproveït
No ens destorba ningú
Taques de greix
M'ha costat mil pesse-
tes i escaig

la història de la trona

L'any 1950 l'Església d'Artesa estrenava trona. Després dels estralls de la Guerra, la Parròquia, com totes les esglésies de les nostres comarques, va quedar molt malmesa i del tot desmantelada. Mossèn Anton va ser l'encarregat de tornar-la a refer, però, mossèn Anton no era partidari de guarnir l'església de sants i santets sinó que era partidari de la qualitat més que de la quantitat. Fins al 1950 només dues talles havien entrat al temple, una el Santcríst del Llimona i l'altra el Sagrat Cor.

Mossèn Anton, amb la idea de comprar només coses de qualitat va fer construir la nova trona de marbre i alabastre. La trona en si és una peça important amb un diseny bo i motius escultòrics ben reeixits, amb tot, però, la trona no ha acabat d'agradar mai a un bon sector dels artesans perquè no s'adiu al conjunt de l'església.

Segurament, per aquest motiu, ja mossèn Piñol va intentar de desfer-la, però, la reacció de la gent el va fer desdir.

Novament i amb motiu de pintar i adecentar l'es-

l'església, la trona ha tornat a ésser la protagonista de discussions i d'opinions diverses. Tan mos sèn Joan Torrelles com els tècnics assessors de les obres fetes al temple com la gran majoria dels membres del Concèll Parroquial eren partidaris d'enderrocar-la i aprofitar les parts escultòriques per a altres usos d'embelliment de la Parròquia. Per a quest motiu van fer dues crides pels altaveus del poble, amb aquest text: "El Concèll Parroquial posa en coneixement de tots els veïns que, avui a les 7 del vespre, hi haurà una reunió a l'església Parroquial (amb assistència del Delegat d'Art i Res-tauració de Temples) per parlar sobre la trona , i el seu futur destí. Procura assistir-hi".

Aquesta crida i la reunió a la qual s'aconvidava va fer-se el dilluns dia 11 d'Octubre. En aquesta reunió, (amb una assistència molt reduïda), va decidir-se, amb l'opinió de la majoria, l'enderroc de la trona.

El dijous de la mateixa setmana, l'Agrupació Cultural "La Femosa", va cridar els seus socis a una reunió extraordinària, a l'ordre del dia de la qual i en primer punt, s'havia de parlar de la decisió de l'enderrocament de la trona. Els socis de "La Femosa" assistents a la reunió i per unanimitat van acordar redactar un escrit per oposar-se que la trona fos desmuntada. L'escrit que va ser imprès i repartit casa per casa aquella mateixa nit deia això: "Reunits els socis de "La Femosa", en Assem-

Assemblea Extraordinària, i assabentats del resultat final respecte l'enderrocament de la trona, i respectant la desisió de l'Assemblea, volem fer les següents puntualitzacions:

-Encara que entenem que estèticament la trona, està en desacord amb l'ambient arquitectònic de l'església i veient que l'estètica del conjunt ha estat trencat repetides vegades, com són: la instal·lació de la calefacció, fluorescents, megafonia, etc., entenem que la trona en si, és una obra d'art amb prous valors escultòrics i sentimentals prou importants per a conservar-la. Per la qual cosa creiem que la trona ha de restar tal i com està al seu lloc, ja que considerem que la raó estètica argumentada no supera les esmentades, i també hem de tenir en compte el seu valor històric-co-didàctic.

-La trona víctima ja d'espolis i agressions anteriors, rebutjades d'una manera radical per autoritats i poble, torna a estar en perill de desaparèixer i recordem que el temple en si ha d'estar per damunt de decisions personals, gustos i modes passatgeres.

-És per tot això que demanem que el temple i el seu conjunt, restin intocables ara i per sempre. Aconvidem a tot el poble a que reflexioni sobre aquest fet i si fos possible reconsiderar tal decisió.

"La Femosa"

Artesa de Lleida a 14 d'Octubre de 1982

El dilluns dia 18 del mateix mes d'Octubre, unes persones contràries a l'enderrocament de la trona, van convocar una reunió a Casa de la Vila, a la qual es va aconvidar els representants locals dels partits polítics, representants del Concell Parroquial i totes les altres entitats i grups que es mouen a Artesa. El resultat final d'aquesta reunió fou el següent:

"Demandar als membres del Concell Parroquial, allí presents, que fessin de portaveus davant del Concell i fer-los arribar el prec de deixar sense efecte els acords de la reunió del dia 11, i que es convoqués (ara que la gent ja té formada una opinió sobre l'enderrocament o no de la trona) una nova assemblea per a debatre de nou la qüestió. Si més no, si el Concell Parroquial no s'avenia a fer una nova reunió, els allí presents es comprometien a acatar els acords de la primera reunió per creure que s'havia obrat prou democràticament.

NOTA FINAL Reunit el Concell Parroquial ha acordat no fer cap altra assemblea, basar-se en els acords de la primera per a desmontar la trona i destinar les parts escultòriques més importants per a guarniments de l'església.

INSENSIBILITAT

M'explicava en una ocasió un client del camp de concentració de "Mauthausen", que va arribar un moment en què no li va afectar l'assassinat d'altres companys, preocupat per això va pensar que: "si algun dia podia sortir del camp, i continuava essent insensible, ja no seria un ser humà".

Aquest record m'ha vingut al cap relacionat, amb els darrer afers de les riuades i sobretot amb un article que llegia en un diari, en el qual es comentava que havien donat com a notícia de primera plana el fet que les preses catalanes havien resistit l'empenta de l'aigua, quan les preses estan realment fetes per aguantar l'aigua, estem ja tan acostumats a les catàstrofes que això sembla una normalitat.

Tot això ha fet que m'adonés que cada vegada la gent som més insensibles, si jo a casa mevaestic bé, doncs els altres que es fotin. Però no és això, no hauria d'ésser així, sinó perdrem una de les qualitats que ens diferencien dels animals.

Davant el greu problema que ha ocasionat l'aigua, la gent en general no se sent directament a-

afectada, no reacciona davant el perill que estan patint d'altres persones.

Com deia l'esmentat diari, aviat les notícies de la primera plana, seran del tipus:

"Avui no ha tingut lloc cap intent de golpisme".

"Pacient intervingut a la Seguretat Social sobreviu".

"Empresari paga la corresponent quota de la Seguretat Social", etc ...

Maria

Ve de la pàgina nº 7

rescudes que el poble ha sancionat amb el vot, però que tossudament mantindrem perquè la fidelitat fa que els ideals, malgrat tot, restin indestructibles. Felicitacions i sort companys Socialistes perquè ha arribat la vostra hora.

FULLS D'HISTÒRIA

ARTESA AL 1845

A la revista del mes d'Abril d'aquest any , publicàvem una llista de cases i corrals d'Artesa al 1799, la introducció parlava de l'interés que tenen aquestes llistes tant complertes per a conèixer el desenvolupament d'Artesa, per això es necessari de comparar-ne varies per a fer-nos una idea exacta de l'evolució que experimenta la població al llarg del temps. Es per aquesta raó, que aquest mes i en els succesius, ja que es tracta d'una llista bastant llarga, aniré donant notícia de les cases, corrals i carrers d'Artesa al 1845 per a que os feu una idea de l'evolució d'Artesa en quaranta-sis anys, i també per a que vegeu els canvis que ha sofert el poble des d'aleshores fins els nostres dies. Segurament reconeixereu alguna de les persones de les que parlem, com els vostres padrins o repadrins, o veureu els que abans que vosaltres varen viure a casa vostra.

CARRER NOU

PAU IGLESIES.- Una casa ab corral sita enlo carrer Nou, que confronte a orient ab la Bassa Bo

Bobera, a migdia ab lo mateix carrer, a ponent ab Josep Biosca i a tremontana ab Ramon Falguera.

JOSEP BIOSCA.- Una casa ab corral sita en lo Carrer Nou, que confronte a orient ab la casa de Pau Iglesias, a migdia ab lo mateix carrer, a ponent ab la casa de Josep Batlle i a tremontana ab lo hort de Ramon Falguera.

JOSEP BATLLE I GUIU.- Una casa ab corral sita al Carrer Nou, que confronte a orient ab Josep Biosca, a migdia ab lo mateix carrer, a ponent ab Jaume Carrera i a tremontana ab terra pròpia.

JAUME CARRERA.- Una casa ab corral sita en lo Carrer Nou, que confronte a orient ab Josep Batlle i Guiu, a migdia ab lo mateix carrer, a ponent ab Anton Gallart i a tremontana ab terres de Josep Batlle.

ANTON GALLART.- Una casa sita al Carrer Nou ab son corral, confronte a orient ab Jaume Carrera a migdia ab lo mateix carrer, a ponent ab Josep Oró i Renyé i a tremontana ab terres de Josep Batlle.

JOSEP ORÓ I RENYÉ.- Una casa sita en lo carrer Nou que confronte a orient ab Anton Gallart a migdia ab lo carrer, a ponent ab Isidro Paris i a tremontana ab terres de Josep Batlle.

ISIDRO PARIS.- Una casa sita en lo Carrer Nou que confronte a orient ab Josep Oró i Renyé a migdia ab lo mateix carrer, a ponent ab viuda de

Juan Oró i a tremontana ab terres de Francisco Porqueres i Oró.

VIUDA DE JUAN ORO "PALMERO".- Una casa ab corral sita en lo Carrer Nou, que confronte a Orient ab Isidro Paris, a migdia ab lo mateix carrer, a ponent ab viuda de Juan Solé i a tremontana ab terres de Francisco Porqueres i Oró.

VIUDA DE JUAN SOLE "CAPITANA".- Una casa ab corral sita en lo Carrer Nou, que confronte a orient ab viuda de Juan Oró, Palmero, a migdia ab lo mateix carrer, a ponent ab Ramon Falguera i a tremontana ab terres de Francisco Porqueres.

RAMON FALGUERA "CABALE".- Una casa ab corral sita en lo Carrer Nou, que confronte a orient ab Viuda de Juan Solé, a migdia ab lo mateix carrer, a ponent ab Josep Besora i a tremontana ab terres de Francisco Porqueres i Oró.

JOSEP BESORA "XERO".- Una casa ab corral, sita en lo Carrer Nou, que confronte a orient ab Ramon Falguera, Cabalé, a migdia ab lo mateix carrer, a ponent ab Felip Solé i a tremontana ab terres de Francisco Porqueres i Oró.

FELIP SOLE.- Una casa ab corral sita en lo Carrer Nou, que confronte a orient ab Josep Besora, a migdia ab lo mateix carrer, a ponent ab Viuda de Josep Sardà i a tremontana ab les terres de Francisco Porqueres i Oró.

VIUDA DE JOSEP SARDA.- Una casa ab corral,

sita en lo carrer Nou, que confronte a orient ab Felip Solé, a migdia ab lo mateix carrer, a ponent ab Gregori París, i a tremontana ab terres de Francisco Porqueres i Oro.

GREGORI PARÍS.- Una casa ab corral sita en lo Carrer Nou, que confronte a orient ab Viuda de Josep Sardà, a migdia ab lo mateix carrer, a ponent ab Viuda de Magi Tico i a tremontana ab terres de Francisco Porqueres i Oró.

VIUDA DE MAGI TICO.- Una casa ab corral sita en lo Carrer Nou que confronte a orient ab Gregori París, a migdia ab lo mateix carrer, a ponent ab lo camí de les heres i a tremontana ab terres de Francisco Porqueres i Oró.

JOSEP PARÍS "MAJOR".- Una casa ab corral que confronte a orient ab lo corral de Miquel Olomi, a migdia ab lo carrer Nou, a ponent ab un pati del comú i a tremontana ab terres de Viuda Vicens Oró.

RAMON NEBOT.- Una casa ab corral sita en lo Carrer Nou, confronte a orient i tremontana ab lo mateix carrer, a migdia ab lo camí d'Albatarrech i a ponent ab terra pròpia.

VIUDA BOBÉ.- Una casa ab pati sita en lo carrer Nou, confronte a orient i migdia ab Anton Garros, a ponent ab terres de Mateu Iglesias a tremontana ab lo mateix carrer.

ANTON GARROS.- Una casa ab corral i hort, sita en lo Carrer Nou, que confronte a orient ab An-

Anton Carrera, a migdia ab Josep Esteve, a ponent ab Viuda Bobé i terres de Mateu Iglesias, i a tremontana ab lo mateix carrer.

ANTON CARRERA "CARAGOL".- Una casa ab corral sita en lo Carrer Nou, que confronte a orient ab Juan Falguera, a migdia ab terres de Josep Batlle i Olomí, a ponent ab Anton Garrós i a tremontana ab lo mateix carrer.

JOAN FALGUERA "TRONQUETS".- Una casa ab corral sita en lo Carrer Nou, que confronte a orient ab Josep Batlle i Olomí, a migdia ab terres del mateix Batlle, a ponent ab Anton Carrera i a tremontana ab lo mateix carrer.

JOSEP BATLLE I OLOMI.- Una casa ab corral, sita en lo Carrer Nou, que confronte a orient ab Isidro Oro, a migdia ab terra pròpia, a ponent ab Joan Falguera i a tremontana ab lo mateix carrer.

ISIDRO ORO.- Una casa ab corral sita en lo Carrer Nou, que confronte a orient ab viuda Francisco Bosch de Puigvert, a migdia i ponent ab Josep Batlle i Olomí i a tremontana ab lo mateix carrer.

Josep Ramon Gallart

LA TRONA,

L'ÚLTIMA PARAULA

Quan una persona té la meua edat (46 anys), ja ha tingut temps d'enfrontar-se més d'una vegada amb allò que en diem l'irremeiable. Ha vist desaparèixer d'aquest món familiars i amics, éssers estimats, i de la mateixa manera ha vist desaparèixer coses materials que, en el record enyora, i coses de l'esperit (cançons, jocs, contes, anècdotes) que malgrat un mateix no ha pogut retenir a l'arxiu de la memòria. Sí, hom a la meua edat, ja està acostumat als adéus definitius.

Potser pel fet d'haver dedicat, al llarg de la meua vida, bona part del meu lleure a recopilar materials arqueològics, i a apedaçar, trosset a trosset, olles i gerres que ens parlen d'homes i cultures que fa milers d'anys van viure al mateix espai geogràfic que ara ho fem nosaltres; Potser pel fet d'haver volgut conèixer el nom de cada arbre, de cada roca, de cada vatlleta o tossal de dins del nostre terme, he arribat a estimar d'una manera especial tot el que m'envolta i que de prop o de lluny, m'ajuden a sentir-me integrat dins dels homes i les coses d'Artesa.

Jo no m'havia plantejat mai si la trona era maca o no, si feia nosa o si desentonava amb el conjunt de l'Església, perquè les coses que hom té a prop, sense adonar-se'n, arriba a estimar-les i allò que s'estima ni és lleig ni fa mai nosa. Per això mateix m'he sentit sobresaltat quan s'ha escampat pel poble la idea d'enderrocar-la. No puc entendre i se'm fa difícil de creure que a algú se li hagi passat pel cap de desfer coses que ja hem trobat fetes per l'únic motiu de que no li agrada

Trobo molt bé que es facin obres al temple, que se'l pinti i se'l decori i se ~~l'esgueri~~ ^{li es merci} el millor possible, però, tot allò que ja està fet i que de molts anys forma part de l'Església i del nostre patrimoni artístic per què ha de desaparèixer?

Segurament que el nostre plany, una vegada més, no serà escoltat i ens veurem empenyuts a l'irremeiable, amarg dolor de dir adéu per sempre a una cosa que havíem après a estimar.

A. Costafreda

PER UNA MARE INFANTICIDA

Si em fos jurídicament permés faria un al·legat, davant el Jutjat d'Instrucció de Vic, a favor d'una mare de vintidós anys, Rosa de nom, Sala i Bernatallada de cognoms, pagesa d'una masia del terme municipal de Vilanova de Sau, procesada pel delictes confessats, d'haver matat a la seva filla el dia mateix que la va parir en la soledat pestilent d'un femer proper a la casa pairal.

La meua al·legació no es compon d'arguments de raonaments ni d'excuses. Tampoc no pot recolzar en les lleis vigents imposades pels homes des de fa segles. No coneç a la meua defensada però sento per ella una escruixidora pietat com mare de quatre fills engendrats en l'amor, esperats amb il·lusió i parits en condicions sanitàries i psíquiques òptimes. Em limitaré a narrar els fets tal com han estat fredament registrats pels corresponents buròcrates del "Grup de Homicidios de la Brigada Regional de la Policia Judicial" de Vic.

Els fets, per ells sols, obliguen a definir-se. Els fets acusen però no a la noia procesada, ú

únicament ni fonamentalment, sinó a una societat generadora de drames tan paucos dels quals podem ésser víctima o botxí qualsevol de nosaltres, àdhuc els que es creuen protegits per la cultura l'amor i la fortuna.

El drama de Vilanova de Sau es el que abans en deiem un drama rural d'aquells que inspiraren a Catalina Albert, "Victor Català", inoblidables sempre actuals peces literàries.

De l'informe policíac publicat el 8 d'agost, en un diari de Barcelona, tradueixo al català: "El primer d'agost, la senyora Maria Rosa Bernatallada domiciliada a la masia de la finca Manso Malagarza situada al terme municipal de Vilanova de Sau (Barcelona), avisà a la guàrdia civil i al Jutjat de Pau, haver trobat el cadàver d'un nen nat, total -ment nu, a uns 150 metres del seu domicili. La denuncià assenyala que, possiblement, la criatura, havia estat infantada per la seva filla Rosa.

Rosa Maria Sala Bernatallada, de 21 anys, fou posada a disposició del Jutjat d'Instrucció de Vic declarant que, efectivament, era la mare del infant el qual, va dir, havia nascut mort, sense donar més explicacions".

L'informe policíac afegeix, seguidament, els detalls que es desprenen del dictàmen de l'autop -sia, i prossegueix: Després de recollir informaci -ons sobre les relacions entre la família, desave -nències i de l'estat un tant primitiu en que es de

desenvolupaven a la mantansa, fou requerida a l'autoritat judicial autorització per interrogar a Rosa Maria Sala. Tot i que al principi es mantingué en la seva postura anterior, davant les contradiccions en que ella mateixa es ficava i les argumentacions dels inspectors sobre el resultat de l'autopsia, acabà confessant el crim: manifestà que no podia concretar qui era el pare de la nena car en la data de concepció mantenia relacions sexuals amb un minaire i amb un parent que viu prop de casa seva; havia procurat amagar l'embaràs a la familia i va donar a llum la mitjanit del 25 de juliol en un femer proper el seu domicili. Després s'encaminà a unes feixes escalonades situades a uns 150 metres de la masia però abans d'arribar-hi va caure i la nena va quedar enganxada en uns ramatges, cosa que obligà a la mare a forçar de manera que la criatura fou colpejada i asfixiada. La mare deixà el cadàver mig amagat entre l'herbam.

La reconstrucció dels fets, per ordre de l'autoritat judicial; les gestions efectuades i els interrogatoris complementaris, donen fe de la possible veracitat de la declaració. De les diligencies instruides i de la detinguda se n'ha fet càrrec el jutjat d'Instrucció de Vic".

Hom s'esgarrija i es revolta en imaginar "La reconstrucció dels fets". La jove mare es veié obligada a reviure, en públic, cada un dels misteris

d'un calvari patit en la solitud més atroz. Polítics i funcionaris ho presenciaren amb el tarannà estrictament professional però vull creure que, en algun moment experimentaren l'ensurt hamadíssim de la pietat, de la comprensió, d'això que els cristians en diuen "caritat" per la desesperada, atri**bolada** noia de les boiroses terres de Vic que no pogué assumir una maternitat que la societat (començant per la seva família) no hagués assumit ni per a facilitar-li la meravellosa tasca de mare ni per assegurar un mínim de condicions civilitzades al fill.

¿Qui té autoritat moral per a condemnar Rosa Sala Bernatallada? ¿Els jutges? ¿La gent considerada decent i temerosa de Déu? Més aviat es ella la mare infanticida, la que podria acusar als qui l'abocaren a una situació límit, a la desesperació i a l'abandó integral. Els veritables culpables no seran convocats el dia del judici. L'ur responsabilitat queda amagada en la generalitat de la circumstància, coartada que serveix per a seguir eludint el problema que altres societats afrontaren i començaren a resoldre: el problema de l'educació sexual i el seu derivat, l'avortament. Amb una informació elemental sobre la sexualitat humana i amb lleis que caucionin l'avortament en condicions profilàctiques, Rosa Sala Bernatallada no hagués quedat embarassada sense voler-ho i, en cas

Passa a la pàgina N° 32

eleccions generals

RESULTATS A ARTESA

CENS ARTESENC 871

Voten 681 (78'07%) Nuls 26, En Blanc 2, Valids 657

<u>PARTITS I COALICIONS</u>	<u>VOTS</u>
Partit dels Comunistes de Catalunya (PCC)	8
Fuerza Nueva (FN)	7
Partit Socialista Unificat de Catalunya PSUC	58
Partido Comunista de España (Marxista Leninista).1	
Coalició Electoral "Convergència i Unió"	178
Fron Comunista de Catalunya	0
Partido Socialista de los Trabajadores	5
Centro Democrático y Social CDS	42
Nacionalistes d'Esquerra	18
Partit dels Socialistes de Catalunya PSC-PSCE	185
Coalició Electoral "Alianza Popular y Partido Democrático Popular AP-PDP	67
Centristes de Catalunya CC-UCD	43
Unificación Comunista de España UCE	1
Esquerra Republicana de Catalunya ERC	51

Taula dels resultats electorals que han obtingut a Artesa els partits més representatius, "o amb més vots", en les diferents confrontacions.

Cal aclarir que alguns d'aquests partits, no sempre s'han presentat sols, a vegades ho han fet dins de coalicions i fins i tot, dins de coalicions diferents.

PARTITS I COALICIONS	AL PARLAMENT DE CATALUNYA			
	1977	1979	1980	1982
PSC - PSOE	40	112	100	185
PSUC	95	95	92	58
A.P.	19	1	-	67
C. i U.	236	92	105	178
E.R.C.	57	43	58	51
U.C.D.	138	221	202	43
N.E.	-	-	35	18
C.D.S.	-	-	-	42

la POR al canvi

A vegades hom es sorprèn en veure reaccions i comentaris entorn del triomf, tan rotund, del PSOE. a les passades eleccions del 28 del passat mes d'Octubre, ja que no entenc el per què molta gent veu amb temor aquest triomf, encara que accepto, i puc entendre, el disgust de tots aquells que havien votat a altres partits i fins i tot a unes tendències polítiques oposades a la dels socialistes. En un article publicat el passat mes, deia que jo no votaria al PSUC, ara, i amb la mateixa sinceritat puc dir que tampoc no he votat als del PSOE, i no obstant el triomf socialista, no m'ha inquietat ni m'inquieta gens ni mica, ni en l'aspecte de política de l'Estat ni envers la manera de veure la nostra migrada autonomia.

Pel damunt dels socialistes hi ha la Constitució i l'Estatut d'Autoromia i qualsevol grup polític (fos el qui fos-el que hagués entrat al Govern) no pot canviar-hi ni una coma ni un punt sense l'autorització, explícita, dels espanyols en el cas de la Constitució, i dels catalans en el cas de l'Estatut. Per tant, el sentit del canvi no és el de regirar-ho o capgirar-ho tot, sinó el de go

governar amb tota la plena responsabilitat des d'una altra mentalitat, des d'una altra manera de veure les coses, des d'un altre tarannà. Els socialistes al govern de l'Estat no canviaran res d'allò que creiem fonamental en els drets dels ciutadans, de les institucions o de les idees i creències. Per tant la por demostrada per alguns ciutadans i en alguns ambients, no és res més, en el meu modest criteri, que una curta capacitat d'entendre la democràcia.

Des de l'aprovació de la Constitució (aprovada per la majoria dels ciutadans de l'Estat espanyol), el risc que un partit d'esquerra entrés a formar part del Govern i àdhuc que el copés, com ara ha succeït, hi era ben explícit, i és per això mateix que el triomf socialista ens ha de portar (més que a un canvi brusca) a enfortir la democràcia en el sentit que això ajuda els homes i dones d'aquest racó de món, d'aquest mosaic de països que formen l'Estat Espanyol, per què anem madurant en la pràctica dels drets democràtics i a responsabilitzar-nos a l'hora d'exercir el dret que tenim a triar els nostres governants. Jo no he votat als candidats del PSOE, però, com a ciutadà acato sense cap reserva l'opinió de la majoria, i com que no tinc temors, d'altra manera infundats, miro el futur immediat amb esperança.

A. Costafreda

Verticals

1.- Pertanyent a la quaresma. 2.- Recobrir d'oli o altra matèria greixosa. Nom de dona. 3.- Conjunt de coses o de persones agrupades. 4.- Que té una superfície sense cap aspresa. Al revés, parts terminals de les extremitats abdominals de l'home. 5.- Clot, fossa. Separat d'un conjunt de coses, aïllat. 6.- A cusatiu-datiu del pronom "tu". Darrera. Cinc. 7. Al revés, tros de terra on es deixa créixer l'herba on pastura el bestiar. El moment en que una cosa s'acaba. 8.- Pertanyent als noms propis. 9.- Que pot ésser treballat.

SOLUCIÓ

1.- Quaresma. 2.- Untar. Ana. 3.- Agrupació. 4.-
Llits. suet. 5.- Sot. Solt. 6.- Et. Hera. V. 7.- V.
tarp. Fl. 8.- Onomàstic. 9.- Laborable.

VERTICALS.

1.- Qualsevol. 2.- Unglot. Na. 3.- atriU. tob. 4.-
raus. ramo. 5.- erf. serar. 6.- S. asorpsa. 7.- Na
cula. 7b. 8.- anlet. Fil. 9.- laof. Vice.

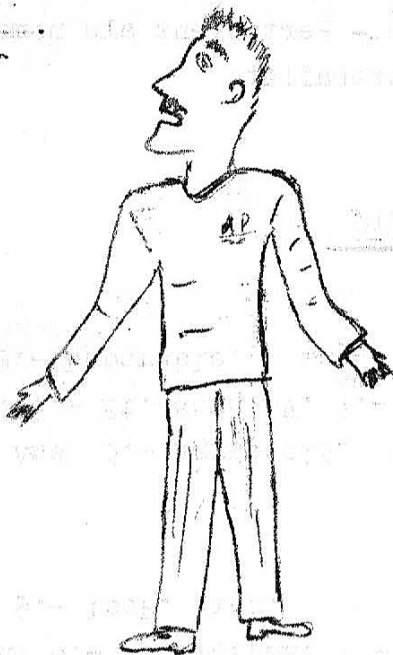
HORIZONTALS.

de quedar-ne, no hauria parit d'amagatotis en un femer, ni l'infant fruit del seu ventre , hagués estat asfixiat i abandonat entre l'herbam de les terres de Vic, de boirès melangioses i tendres bedolls.

Teresa Pàmies

HUMOR

SENYOR, QUE SÓN TANTES CALAMITATS ?
PRIMER EL TRIOMF DELS SOCIALISTES ,
ARA ELS AIGUATS I DESPRES ....

